

1. DATOS IDENTIFICATIVOS DA DISCIPLINA	
CÓDIGO	
MATERIA	Escenografía
DISCIPLINA	Iluminación I
TITULACIÓN	Titulación Superior en Arte dramática
ESPECIALIDADE	Dirección escénica e Dramaturxia
ITINERARIO	Dirección escénica e Dramaturxia
CURSO	3º
CRÉDITOS ECTS	3
CARÁCTER	Obrigatorio
DEPARTAMENTO	Escenografía
CENTRO	ESAD de Galicia
COORDINADORA	Alejandra Montemayor Suárez
DOCENTE	Nome e apelidos: Alejandra Montemayor Suárez Contacto: diasdeluz@gmail.com / alejandra.montemayor@edu.xunta.es
DESCRICIÓN	Concepción e análise do espazo e do tempo escénicos e da súa significación. Introdución aos principios formais e de contido, linguaxe, e metodoloxía da iluminación.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os obtidos na materia de Espazo Escénico.
LINGUA EN QUE SE IMPARTE	Galego X Castelán X Inglés X
2. COMPETENCIAS	
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS DE GRAO	
T2	Recoller información significativa, analízala, sintetízala e xestionala adecuadamente.
T3	Solucionar problemas e tomar decisións que respondan aos obxectivos do traballo que se realiza.
T7	Utilizar as habilidades comunicativas e a crítica construtiva no traballo en equipo.
T8	Desenvolver razoada e criticamente ideas e argumentos.
COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN	
X3	Potenciar a conciencia crítica, aplicando unha visión crítica construtiva ao traballo propio e ao dos demais, e desenvolvendo unha ética profesional que estableza unha relación adecuada entre os medios que utiliza e os fins que persegue.
X6	Desenvolver unha metodoloxía de traballo, estudo e investigación encamiñada á autoformación na propia disciplina, procurando ámbitos axeitados para a formación continuada e para adaptarse a diversas situacións, especialmente ás derivadas da evolución da súa profesión.
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA ESPECIALIDADE	
ED1	Concibir propostas escénicas que fundamentan o espectáculo, xerando e analizando conceptos, textos e imaxes e valorando as súas propiedades representativas e a súa calidade estética.
ED2	Proxectar a composición do espectáculo, utilizando todos os coñecementos estéticos e técnicos necesarios sobre as diferentes linguaxes e códigos que participan na representación.
ED5	Investigar para concibir e fundamentar o proceso creativo persoal, tanto no que se refire á metodoloxía de traballo como á renovación estética.
3. OBXECTIVOS DA DISCIPLINA	COMPETENCIAS VINCULADAS
1. Obter os coñecementos técnicos precisos e iniciarse nos criterios estéticos no eido da iluminación teatral que no futuro acheguen ao alumnado a ser quen de	T2, T3, X3, X5, X6, ED1, ED2, ED5.

plantexar e executar un deseño de iluminación a través da dramaturxia da luz.	
2. Coñecer os diferentes aspectos relacionados coa luz, as súas peculiaridades, o seu comportamento e natureza física.	T2.
3. Comprender a relación entre o traballo do/a iluminador/a, escenógrafo/a, o/a figurinista, o/a director/a de escena e máis o/a dramaturgo/a e o que poden aportar os dous últimos dende o seu eido.	T3, T7, T8, X3, ED1, ED2, ED5.
4. Iniciarse no coñecemento e a comprensión do espazo e o tempo escénicos no tocante á iluminación.	T2, T3, ED1, ED2, ED5.
5. Coñecer diferentes proxectos de iluminación de vario/as creadores/as, as súas motivacións, as súas pretensións e ser quen de analizar o resultado final.	T8, X3, X6, ED5.
6. Potenciar a posta en común e fomentar o respecto tanto ás persoas como aos materiais empregados	T7, T8, X3.

4. CONTIDOS

TEMAS	SUBTEMAS	SESIÓNS
1. O ollo humano	1.1. Anatomía e vía visual. 1.1.1. Partes do ollo humano e as súas funcións. 1.1.2. Formación de imaxes. 1.1.3. Fotorreceptores. 1.2. Curva de sensibilidade. 1.2.1. Visión fotópica, escotópica e mesópica. 1.2.2. Efecto Purkinje. 1.3. Respostas do ollo ante a luz. 1.3.1. Acomodación. 1.3.2. Adaptación. 1.3.3. Deslumbramento. 1.3.4. Fatiga e postimaxen	1
2. Natureza e aspectos físicos da luz	2.1. Natureza física da luz. 2.2. Ondas electromagnéticas. 2.2.1. Lonxitude de onda. 2.2.2. O espectro visíbel.	1
3. Propiedades ópticas da materia	3.1. O comportamento da materia ante a luz. 3.1.1. Reflexión. 3.1.2. Absorción. 3.1.3. Transmisión. 3.1.4. Refracción.	1
4. Magnitudes luminosas fundamentais	4.1. Magnitudes fotométricas. 4.1.1. Fluxo luminoso. 4.1.2. Intensidade luminosa. 4.1.3. Luminancia. 4.1.4. Iluminancia. 4.1.5. Rendemento luminoso. 4.2. Curvas fotométricas.	1
5. A cor	5.1. Natureza da cor. 5.1.1. O espectro visíbel. 5.1.2. A cor dos corpos.	7

	<p>5.1.3. Lonxitude de onda. 5.1.4. Distribución espectral. 5.1.5. Temperatura de cor. 5.1.6. A síntese aditiva.</p> <p>5.2. Os filtros</p> <p>5.3.1. Efecto de cor. 5.3.2. Correctores. 5.3.3. Difusores. 5.3.4. Densidade neutra. 5.3.5. Dicroicos.</p> <p>5.4. Psicoloxía da cor. 5.4.1. Cor pigmento e cor luz. 5.4.2. Luz e cor no personaxe.</p> <p>5.5. Modificación dos elementos escénicos a través da cor. 5.6. Percepción visual aplicada á iluminación.</p>	
6. Fontes de luz	<p>6.1. Tipos de lámpadas.</p> <p>6.1.1. Lámpadas incandescentes. 6.1.2. Lámpadas de descarga. 6.1.3. Tubos luminiscentes. 6.1.4. Paneis electroluminiscentes. 6.1.5. Láser. 6.1.6. Fibra óptica. 6.1.7. LEDs 6.1.8. Quimioluminiscencia.</p>	1
7. Os proxectores de luz teatral	<p>7.1. Panoramas. 7.2. PAR-64. 7.3. P/C. 7.4. Fresnel. 7.5. Recorte. 7.6. Cañón. 7.7. Beam. 7.8. Svoboda. 7.9. Estroboscópicos. 7.10. Robotizados.</p>	2
8. Ubicación dos proxectores	<p>8.1. Iluminación frontal. 8.1.1. Frontal pura. 8.1.2. Frontolateral. 8.2. Iluminación lateral. 8.2.1. Lateral pura. 8.2.2. Lateral dende vara 8.3. Iluminación de contra. 8.4. Iluminación cenital. 8.5. Iluminación contrapicada. 8.6. Iluminación rasante.</p>	3
9. Esquemas básicos de	9.1. Esquemas de luz xeral.	5

iluminación	9.1.1. Sistema McCandless. 9.1.2. Sistema de triangulación. 9.1.3. Outros esquemas de luz xeral. 9.2. Características propias dos diferentes espectáculos. 9.2.1. Teatro clásico. 9.2.2. Teatro contemporáneo. 9.2.3. Ballet clásico. 9.2.4. Danza contemporánea. 9.2.5. Ópera. 9.2.6. Musical. 9.2.7. Cabaret. 9.2.8. Rock. 9.3. Luces puntuais e de efecto. 9.4. Psicoloxía do personaxe. 9.4.1. Modificación das características psico-físicas do personaxe por medio da luz.		
10. Principios básicos de electricidade e seguridade no teatro.	10.1 Principios básicos de electricidade. 10.2. Traballar con seguridade no eido da iluminación teatral. 10.2.1. A normativa vixente. 10.3. Mantemento de equipos.	1	
11. Infraestrutura teatral para a iluminación.	11.1. Varas manuais e electrificadas. 11.2. Truss. 11.3. Torres de rúa. 11.4. Circuitos e conexións. 11.5. Cicloramas. 11.6. Panoramas. 11.7. Proxectores	1	
12. O control da luz.	12.1. Dimmer 12.2. Patch. 12.3. Protocolo DMX-512. 12.4. A mesa de luces	1	
13. Traballos en torno á iluminación.	13.1. Análise do traballo de iluminadores/as pertencentes a distintos campos: teatro, cinema, artes plásticas, arquitectura...	3	
TOTAL SESIÓNS		28	
5. PLANIFICACIÓN DOCENTE			
Actividade / Número de horas	Presencial (horas)	Non presencial (horas)	Total
Exposición maxistral	26	12	38
Actividades introdutorias prácticas	16		16
Práctica de aula: resolución de problemas e/ou exercicios	10	6	16
Titoría docente	4		4
Actividades de avaliación. Probas	4	12	16
TOTAL	60	30	90
6. PLANIFICACIÓN DOCENTE E METODOLOXÍAS DE ENSEÑANZA E APRENDIZAXE			
Actividades	Descrición		

Exposicións maxistras.	Exposicións por parte da docente dos coñecementos teóricos precisos para o desenvolvemento da práctica da iluminación teatral. Apoiaranse con material audiovisual que se entregará posteriormente para a súa revisión e/o consulta.	
Actividades introdutorias prácticas	Realizacións prácticas que posibiliten unha mellor comprensión; farase unha práctica ao mesmo tempo que o docente indica as directrices teóricas.	
Práctica de aula: resolución de problemas e/ou exercicios	Actividades que terán a finalidade de confrontar ao alumnado consigo mesmo para cotexar o seu grao de coñecemento da teoría explicada, de cara á superación do exame teórico.	
Titoría docente	Afondamento sobre os diversos temas que compoñen a programación e mesmo ampliación dos temas explicados na clase e que lle interesen persoalmente a un/a alumno/a.	
Actividades de avaliación. Probas.	Proba escrita sobre os coñecementos teóricos descritos na programación.	
7. ATENCIÓN PERSONALIZADA		
Profundización en los conocimientos	El alumnado que desee profundizar en cualquiera de los temas indicados en esta guía docente podrá solicitárselo a la profesora.	
8. FERRAMENTAS DA AVALIACIÓN		
8.1 Avaliación ordinaria		
Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
Proba escrita sobre os coñecementos teóricos acadados	T2, T3, T8, X6, ED1, ED2, ED5	80%
Asistencia regular a clase, puntualidade, participación, interese...	T7, T8, X3	20%
Nota: O 10% de faltas de asistencia a clase suporá a perda da avaliación continua.		
8.2. Avaliación extraordinaria		
Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
Proba escrita sobre os coñecementos teóricos descritos na programación	T2, T3, T8, X6, ED1, ED2, ED5	70%
Análise dun vídeo no que se relacionarán os conceptos desta guía docente coas imaxes propostas.	T2, T3, T7, T8, X6, ED5	30%
Nota 1: O/a alumno/a que se atope nesta situación deberá contactar coa profesora. Nota 2: Recomendase a asistencia a titorías. Nota 3: Para aprobar a materia todas as partes deberán ser aprobadas.		
8.3 Avaliación específica para alumnado sen avaliación continua / ordinaria / extraordinaria		
Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
Proba escrita sobre os coñecementos teóricos descritos na programación	T2, T3, T8, X6, ED1, ED2, ED5	70%
Análise dun vídeo no que se relacionarán os conceptos desta guía docente coas imaxes expostas.	T2, T3, T7, T8, X6, ED5	30%
Nota 1: O/a alumno/a que se atope nesta situación deberá contactar coa profesora. Nota 2: Recomendase a asistencia a titorías. Nota 3: Para aprobar a materia todas as partes deberán ser aprobadas.		

9. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E OUTROS RECURSOS

Referencias básicas

- GALLARDO, SUSANA (2007): *Historia de la luz. El primitivo deslumbramiento ante la luz. Las teorías sobre su naturaleza y sus modernos usos en la industria de la información*. Ed. Capital intelectual. Estación ciencia. Buenos Aires.
- KELLER, MAX (1999): *Light fantastic (Licht fantastic)*, PRESTEL, München
- KUEPPERS, Harald (1985): *Fundamentos de la teoría de los colores*, Ed. Gustavo Gili, Barcelona.
- MAAK, TIM HENRYK y PAWLIK, KAY (2011): *Un discurso de la luz*. Editado por Erco, Alemania.
- MANZANO ORREGO, J. JOSÉ (2008): *Electricidad I, Teoría básica y prácticas*. Marcombo Ediciones Técnicas.
- MARTIN, FRANCO (2005): *Manual práctico de iluminación*. Ed. A. Madrid Vicente.
- MORENO, JUAN CARLOS – LINARES, CÉSAR (2005): *Cuadernos de Técnicas Escénicas, Iluminación*. Editorial Ñaque.
- SIRLIN, ELI (2006): *La luz en el teatro. Manual de iluminación*. Inteatro, Instituto Nacional del Teatro. Colección Pedagogía Teatral.
- TORNQUIST, JORRIT (2009): *Color y luz, teoría y práctica*. Ed. Gustavo Gili. Barcelona.

Referencias complementarias

- APPIA, ADOLPHE (2000): *La música y la puesta en escena*. Asociación de Directores de Escena, Madrid.
- ARNHEIM, R (2002): *Arte y percepción visual*, Alianza Editorial, Madrid
(1998): *El pensamiento visual*, Ediciones Paidós Iberica, S.A, Barcelona
- BACHELARD, G. (1986): *La poética del espacio*. Ed. F.C.E. México.
- DAVIS, Tony (2002): *Escenógrafos*, Ed. Océano. Barcelona.
- DONDIS, Donis A. (2002): *La sintaxis de la imagen*, Ed. Gustavo Gili, Barcelona.
- GOMBRICH, ERNST H. (2007): *Arte percepción y realidad*, Ediciones Paidos Iberica, S.A.,
- HELLER, EVA (2004): *Psicología del color. Cómo actúan los colores sobre los sentimientos y la razón*. Ed. Gustavo Gili, Barcelona.
- HOWARD, PAMELA (2004): *Escenografía*. Ed. Galaxia, Biblioteca de Teatro. Vigo.
- LOISELEUX, JACQUES (2004): *La luz en el cine. Cómo se ilumina con palabras. Cómo se escribe con la luz*. Ed. Paidós, "Cahiers du Cinéma". Barcelona.
- PRÄKEL, DAVID (2008): *Iluminación*. Ed. Blume, Barcelona.
- SÁNCHEZ, JOSÉ ANTONIO (2005): *Dramaturgias de la imagen*. Universidad de Castilla la Mancha.

10. OBSERVACIÓNS / RECOMENDACIÓNS

- Para superar esta disciplina todas as partes avaliadas deberán ser superadas.
- Atención á diversidade: ao tratarse dunha materia cunha parte práctica, valorarase cada posible situación de xeito particular para garantir unha resposta ás necesidades temporais ou permanentes de todo o alumnado.

